

Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Görüşleri*

İbrahim Akdeniz¹

Mehmet Uzun²

Özet: Bu çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin yaşadıkları problemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel bir çalışma olup durum çalışması ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş il merkezindeki ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan ve amaçlı örnekleme yoluyla belirlenen 22 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde karşılaştıkları problemlerin; öğretmenlerin yeterli alanları, öğretmenlerin ev ortamları, öğrenci, ebeveyn, okul yönetimi, zaman yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim programları, teknoloji ve sanal ortam kaynaklı problemler olmak üzere 9 tema altında toplandığı belirlenmiştir. Ders içeriklerini zenginleştirememesi, motivasyon kaybı yaşama, aile fertleriyle derslerin eş zamanlı başlaması, evde yaşanan teknik problemler, öğrencilerin derslerde dönüt vermemesi ve görüntülerinin kapalı olması öğretmenler tarafından vurgulanan önemli sorunlardır. Öğrenci ve ebeveynlerde teknolojik okuryazarlığın ve teknolojik olanakların yetersizliği, ebeveynlerin ilgisizliği, canlı derslerde uygulamalı faaliyetlerin gerçekleştirilememesi, öğretim programlarının uzaktan eğitime adapte edilmemesi, ders sürelerinin kısa olması ve yaşanan internet bağlantı problemleri temalar içerisinde en fazla ifade edilen diğer problemler olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Sınıf Yönetimi, Uzaktan Eğitim

Type / Tür:

Research /Araştırma

Received / Geliş Tarihi:

26/10/2021

Accepted / Kabul Tarihi:

28/05/2022

Page numbers / Sayfa no:

45-75

Suggested APA Citation /Önerilen APA Atıf Biçimi:

Akdeniz, İ., & Uzun, M. (2022). Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri. *KSÜ Eğitim Dergisi*, 4(1), 45-75.

¹ Öğretmen, MEB, / Kahramanmaraş

² Doktorant, KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD / Kahramanmaraş

* Bu çalışma 5-6 Kasım 2021 tarihleri arasında çevrimiçi olarak düzenlenen 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Teachers' Views on the Problems They have Experienced in Classroom Management During the Distance Education Process

Abstract

This study aims to identify the problems experienced by teachers regarding classroom management during the distance education process. Having a qualitative research model, the study used a case study design. The working group of the study consisted of 22 teachers who worked at primary, secondary and high school levels in Kahramanmaraş city center during the 2021-2022 academic year and who were selected by purposive sampling method. The data were obtained through a semi-structured interview form developed by the researchers. Content analysis was used during data analysis. The results of the study revealed that the problems experienced by teachers in classroom management during the distance education process were gathered under 9 themes such as teachers' proficiency areas, teachers' home environments, students, parents, school management, time management, teaching methods and techniques, curricula, technology and problems originating from virtual environment. Unable to enrich the course content, loss of motivation, simultaneous start of classes with family members, technical problems at home, students' lack of feedback during classes and closed cameras were determined as the significant results emphasized by the teachers. The lack of students' and parents' technological literacy and opportunities, the indifference of parents, the inability to carry out applied activities in live lessons, the inability to adapt the curriculum to distance education, the short duration of lessons and the internet connection problems were among the frequently emerging problems.

Key Words: Classroom Management, Distance Education, Teacher

Giriş

Eğitimin genel ve özel amaçlarının gerçekleştirildiği okullarda en önemli öğrenme alanları sınıf ortamlarıdır. Sınıfların öğrenme ortamı olarak etkin bir şekilde kullanılabilmesi birçok faktörün bir arada uyum içinde olmasını gerektirirken sürecin tüm yönleriyle planlanması ve işlevsel bir şekilde kullanılması noktasında etkili bir sınıf yönetimi anlayışını ön plana çıkarmaktadır. Etkili bir sınıf yönetiminin ise hazırlık ve planlama, öğretmenlerin kişisel ve meslekî yeterlilikleri, motivasyonları, performansları, öğrencilerin gelişimsel özellikleri, hazırbulunuşlukları, ilgi ve istekleri, fizikî ortam özellikleri, öğretim programları, ders araç ve gereçleri, teknolojik imkânlar ve zaman yönetimi gibi birçok faktörün bileşiminden oluştuğu belirtilebilir.

Okul, sınıf ve öğrenme ortamı gibi kavramlara atfedilen tanımlamaların ve anlatımların çoğunlukla fizikî mekânlar varsayılarak yapıldığı ifade edilebilir. Ancak Covid-19 süreci, eğitimi geleneksel ortamlardan sanal ortama taşımış ve alışılmışın dışına çıkarmıştır. Bu nedenle sınıf yönetimini oluşturan faktörlerde de önemli değişimler meydana gelmiştir. Derslerin fizikî sınıf ortamından sanal ortama taşınması zaman, mekân, teknolojik okuryazarlık, teknolojik olanaklar, araç gereç ve farklı yeterlilikleri ön plana çıkartırken diğer taraftan bireylerin eylemlerini etkileyen arka plandaki aile yaşantılarını, ebeveyn davranışlarını, ev ortamlarını ve sosyo-ekonomik düzeylerini de görünür hale getirerek sınıf yönetimine farklı faktörlerin dâhil olmasına neden olmuştur.

Okulun yönetilmesi kadar sınıfın yönetilmesi de uzmanlık gerektiren bir iştir. Eğitim

çıktılarının ve öğrenmelerin nitelikli hale getirilmesi, saat gibi işleyen bir düzenin profesyonelce yönetilmesine bağlıdır (Köse, 2020). Amaçların istendik çıktılar haline gelmesi, alan hâkimiyetinin sağlanması, öğrenci davranışlarının kontrol edilmesi, öğrenme ortamlarında sağlıklı bir atmosfer ve iklimin oluşturulması etkili bir sınıf yönetimiyle mümkündür (Çelik, 2005). Öğrencilere bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceri kazandırabilmenin aracı da sınıf yönetimidir. Bu bağlamda sınıf yönetimi; planlama, örgütlenme, uygulama ve değerlendirme gibi unsurların etkililiğini artırmak için kuramsal bilginin ve tekniklerin eğitimin amaçları doğrultusunda kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2001).

Sınıf yönetimi süreçlerinin sağlıklı bir şekilde uygulanması ve sürdürülebilmesi, süreci oluşturan boyutların iyi yönetilmesiyle mümkündür (Arslan, 2019). Sınıf yönetiminin boyutları; fizikî düzenin, zamanın, plan ve program faaliyetlerinin, sınıf içi ilişkilerin ve davranışların yönetimi şeklindedir. Bu anlatımdaki *fizikî düzen*, sınıfın ve materyallerin düzenlenmesini; *zaman yönetimi* zamanın amaçlar doğrultusunda kullanılmasını, *plan ve program faaliyetleri* derse hazırlığı ve ders sürecinde yapılacak etkinlikleri; *sınıf içi ilişkiler ve davranışların yönetimi* ise bireylerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan davranışların istendik yönde kontrolünü ifade etmektedir (Başar, 2016). Bu sınıflandırma sanal sınıflarda sergilenen sınıf yönetimi için de geçerlidir. Ancak öğretme öğrenme ortamlarının çevrim içi öğrenme ortamları olması farklı boyutların başat rol oynamasına yol açmaktadır. Can'a (2020a) göre bu boyutlar; öğretim ortamı, öğretimin yönetimi, davranışların yönetimi, etkileşim, motivasyon, teknolojinin yönetimi, özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi ve zaman yönetimidir. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetiminin belirtilen bu boyutlarındaki yeterlikleri öğretme ve öğrenmenin etkili olabilmesinde önemli unsurlar olarak görülmektedir (Can & Gündüz, 2021a).

Sınıf yönetimini oluşturan bu boyutların etkili bir biçimde yürütülmesi, doğrudan doğruya sınıfın lideri ve okulun en teknik insan kaynağı olan öğretmeni ön plana çıkartırken (Dağ ve Göktürk, 2014; Demirtaş, 2005; Yılmaz, 2008), öğretmenin kişisel ve meslekî yeterliklerini de önemli hale getirmektedir. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun (1973) 43. maddesinde "Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır." hükmü yer almaktadır. Öğretmenlerin söz konusu bu yeterlikleri; zamanı verimli kullanmada, hazırlık ve planlama aşamasında, yöntem ve tekniklerin uygulanmasında ve dersi zenginleştirmeyi kapsayacak şekilde hayata geçirmeleri yani etkili kullanmaları gerekmektedir (Kayıkçı, 2019). Bu bakımdan sınıfı yönetmek teknolojiyi kullanmak, güncel bilgilerin rehberliğinde dersleri zenginleştirmek ve mutlak surette öğretmenliği sevmekle ilgilidir. Ayrıca öğretmenin kişisel yeterlilikleri sınıf yönetiminde meslekî donanım kadar önemlidir. Öğrencilere değer vermek, öğrencileri sevmek, mizah yapmak, sabırlı ve hoşgörülü olmak, farklı bakış açılarına anlayışla yaklaşmak, iletişime açık olmak ve öğrencileri desteklemek sınıf yönetimi için beklenen öğretmen davranışlarıdır (Erden, 1998).

Sınıf yönetiminde öğretmen faktörünün dışında sürece etki eden farklı değişkenler de söz konusudur. Bunlardan birisi de sınıf yönetiminin merkezinde yer alan öğrencilerdir. Öğrencilerin ihtiyaçları, zekâ düzeyleri, yetenekleri, ilgileri, beklentileri, hazırbulunuşluk ve güdülenme düzeyleri sınıf yönetiminin öğrenci açısından önemli unsurlarıdır (Yücel vd., 2019). Ayrıca okulun ve sınıfın fizikî olanakları, yerleşim düzeni, aydınlatma, havalandırma, iklimlendirme, renklendirme (Yıldırım, 2019), öğretim etkinliklerinin yönetimi (Kayıkçı, 2019), okul yönetiminin tutumu ve işleyişi (Yücel vd., 2019), zaman yönetimi (Bayrakçı, 2019) teknolojik olanaklar, müfredat, eğitim programları, ders programları, ders süreleri ve ders araç gereçleri gibi unsurlar da sınıf yönetiminin kalitesini belirleyen diğer önemli faktörlerdir.

Sınıf yönetimiyle ilgili tüm bu etkenlerin, eğitim-öğretimin okullarda dolayısıyla sınıflarda fizikî olarak yapıldığı varsayımından yola çıkılarak anlatıldığı belirtilebilir. Ancak 2020 yılından bu yana yaşanan Covid-19 salgını toplumsal birçok alanı etkilediği gibi eğitimi de etkilemiş ve sınıf yönetimi kavramını farklı bir boyuta taşımıştır. Öğretmen ve öğrenciler çevrim içi ders veya canlı ders olarak ifade edilen yeni bir alanla tanışmışlar ve sonrasında derslerin verimini artırmak için sınıf yönetimi süreçleri tartışılmaya başlanmıştır (Cemaloğlu, 2020).

Çevrim içi öğrenme; metin, ses, animasyon, video gibi ders gereçlerinin bilgi ve iletişim teknolojileriyle kullanılmasını sağlayan bir platformdur (Gümüş, 2007). Çevrim-içi öğrenme ortamları; “internet/intranet (yerel ağ) ya da bir bilgisayar ağı üzerinden, bireyin kendi kendine öğrenmesi ile gerçekleşen, bilgiye ulaşmada zaman-mekân sınırı tanımayan, eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak diğer öğrenenler ve öğretmenler ile iletişim kurulan öğrenme ortamlarıdır” (Bilgiç, Duman & Seferoğlu, 2011). Günümüzde her geçen gün yaygınlaşan çevrim içi öğrenme ortamları zaman ve mekânın esnek kullanımına imkân vermesi, paylaşımında sağladığı kolaylıklar gibi gerekçelerle önemli avantajlar sağlamaktadır. İyi hazırlanmış bir planlamanın yanı sıra öğretmenlerin tekno-pedagojik ve öğrencilerin teknolojik yeterlikleri ile çağın gereksinimlerini karşılayan bir yaklaşım olarak ifade edilen çevrim içi öğrenme esneklik, bağımsız öğrenme kanallarının ulaşılabilirliği ve maliyet verimliliği sunması gibi olumlu özellikler taşıırken öğretmen-öğrenci arası etkileşim sorunları, öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerine alışkanlığı ve teknolojik alt yapı yetersizlikleri gibi olumsuzluklara da sahip bir model olarak görülmektedir (Akman, 2021). Özellikle teknik aksaklıklar sonucunda dönüt alamama, ses iletim sıkıntıları, bağlantı sorunları, oturumların zamansal planlanması ve ortamdan kaynaklanan sorunlar ön plana çıkan problemler olarak görülmektedir (Akkuş&Acar, 2017; Arslan&Şumuer, 2020; Gökçe-Bilgiç&Tüzün, 2015; Kırmacı&Acar, 2018).

Covid-19 sürecine çözüm olarak uygulamaya konulan uzaktan eğitim uygulamalarının süreç bittiğinde ortadan kalkmayacağı ve eğitimin bir parçası olarak devam edeceği ifade edilebilir. Nitekim eğitimle ilgili politika yapımcılar da bu noktaya işaret etmektedir (Selçuk, 2021). Bu durum sınıf yönetimi kavramının değişen parametrelere göre yeniden ele

alınmasını gerektiğini göstermektedir. Uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan yeni faktörlerin bilinmesi sınıf yönetimine ilişkin etkili stratejilerin geliştirilebilmesi için önem kazanan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Sınıf yönetimi uygulamalarının yeni şartlara uygun olarak yeniden ele alınması çevrim içi öğrenme ortamlarında etkili bir düzen oluşturulmasına katkı sunarken eğitimin amaçlarına uygun bir şekilde öğrencilere kazandırılmasını sağlayabilecektir. Bu nedenle uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine etki eden faktörlerin geniş bir çerçeveden ele alınarak incelenmesi oluşturulacak yeni yaklaşımlar için bir çıkış noktası sağlayacaktır. Bu bağlamda bu çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problem cümlesi “Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin

1. Yeterliklerinden kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
2. Kendi ev ortamlarından kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerden kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
4. Ebeveyn kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
5. Okul yönetiminden kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
6. Zaman yönetiminden kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
7. Öğretim yöntem ve tekniklerinden kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
8. Öğretim programı kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?
9. Teknoloji ve sanal ortam kaynaklı problemlere yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, analizi, geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde karşılaşmış oldukları problemlere ilişkin görüşlerini ele alan bu çalışma nitel bir çalışma olup durum çalışması (case study) ile desenlenmiştir. Durum çalışması; aktüel bir olgunun, bir durumun, bir problemin var olan güncel bağlamında araştırılmasına ve problemleri ortaya koymak için durum veya durumlara odaklanmaktadır. Durum çalışmasında tek bir durum seçilebildiği

gibi, çoklu durumlar da kullanılabilir (Creswell, 2020). Bu çerçevede, durum çalışmasına uygun olarak uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde öğretmenlerin farklı alanlarda yaşadıkları problemlere ait görüşlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerindeki kamuya ait ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Maksimum çeşitlilikte amaç görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme araştırma problemine taraf olabilecek bireyleri üst seviyede yansıtabilmektir (Yıldırım&Şimşek, 2011). Bu çerçevede okul türleri içerisinde uzaktan eğitim sürecini tecrübe eden ve seçkisiz olarak belirlenen 22 öğretmen araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmiştir. Katılımcıların düşüncelerini tam anlamıyla ifade edebilmeleri ve gizliliği sağlamak amacıyla öğretmenlere Ö1'den başlayarak Ö22'ye kadar isimler verilmiştir. Çalışma grubuna dahil edilen katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	12	54.5
	Kadın	10	45.5
Çalıştığı Kurumun Türü	İlkokul	5	22.7
	Ortaokul	6	27.3
	Lise	11	50
Eğitim Durumu	Lisans	15	68.2
	Yüksek Lisans	7	31.8
Kıdem Durumu	1-5 yıl arası	4	18.2
	6-10 yıl arası	4	18.2
	11-15 yıl arası	5	22.7
	16-20 yıl arası	6	27.3
	21 yıl ve üzeri	3	13.6
Çalıştığı Yer	İlçe/İl Merkezi	20	90.9
	Köy	2	9.1

Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubuna dâhil edilen öğretmenlerin %54.5'ini (n=12) erkekler, %45.5'ini (n=10) kadınlar oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %22.7'si (n=5) ilkokullarda, %27.3'ü (n=6) ortaokullarda ve %50'si (n=11) liselerde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %68.2'si (n=15) lisans mezunu, %31.8'i (n=7) yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin %18.2'si (n=4) 1-5 yıl arası, %18.2'si (n=4) 6-10 yıl arası, %22.7'si (n=5) 11-15 yıl, %27.3'ü (n=6) 16-20 yıl ve %13.6'sı (n=3) 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Ayrıca öğretmenlerin %90.9'u (n=20) il/ilçe merkezindeki okullarda, %9.1'i ise (n=2) köy okullarında görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiş, sonrasında veriler toplanmıştır. Soruların oluşturulmasında amaç ve kapsam dikkate alınarak araştırmacılar tarafından alanyazın incelenmiş ve alan uzmanı bir akademisyenden görüş alınmıştır. Bunun yanı sıra görüşme soruları, yazınsal açıdan alan uzmanı bir öğretmen tarafından değerlendirilmiştir. Görüşme formları uygulanmadan önce üç öğretmenle formların geliştirilmesi, düzeltilmesi ve soruların sınırlarının belirlenmesi amacıyla ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonucunda soruların amaca hizmet ettiği kanaati olduğundan görüşme formunun bu haliyle uygulanabilmesi hususunda görüş birliğine varılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen veriler diğer verilerle birleştirilmiştir. İki bölümden oluşan görüşme formunun birinci bölümünde demografik özelliklere ilişkin sorular, ikinci bölümde ise görüşme sorularına yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmenlere “Uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin, yeterliklerinizden kaynaklı yaşadığınız problemler nelerdir?”, “Uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin, öğrencilerinizden kaynaklı yaşadığınız problemler nelerdir?” şeklinde açık uçlu dokuz soru sorulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Covid-19 nedeniyle yüz yüze görüşmelerin risk taşıyabileceği düşünüldüğünden hazırlanan görüşme formu elektronik ortama aktararak çevrim içi uygulamalar aracılığıyla öğretmenlere ulaştırılmıştır. Sadece üç öğretmenle yüzyüze, iki öğretmenle ise Zoom programı aracılığıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan yüzyüze görüşmeler araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak yazıya dökülmüş ve görüşme sonrasında katılımcılara okunup teyit etmeleri istenmiştir. Formların çevrimiçi olarak gönderildiği katılımcılara ise isteğe bağlı olarak mail adreslerini belirtmeleri durumunda görüşmelerin teyit edilebilmesi amacıyla ham verilerden elde edilecek kısa bir özetin gönderileceği belirtilmiştir. Mail adresini paylaşan dört katılımcıya mail yoluyla özetler gönderilmiş ve görüşmelerini teyit ettikleri yönünde dönütleri alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, metindeki kelime ve kavramların anlamlarını kodlar yardımıyla ortaya koyarak bu kavramlar arasındaki ilişkilerden kategori ve temaların saptanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2021). Araştırmacılar tarafından veri setini anlamlandırmak için elde edilen veriler öncelikle birkaç kez bütün olarak okunmuş, okuma sürecinde hatırlatıcı notlar alınmıştır. Bu aşamadan sonra tekrar okuma yapılmış, veriler tanımlanarak sınıflandırılmış sonrasında bazı kodlar için kullanılan kavramlar değiştirilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan kodların temaları belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan karşılaştırmalar neticesinde kod ve temalara nihâî şekli verildikten sonra, son aşamada verilere yönelik frekans tabloları oluşturulmuştur. Araştırmada 9 ana tema kapsamında 6 alt tema ve 85 kod elde edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

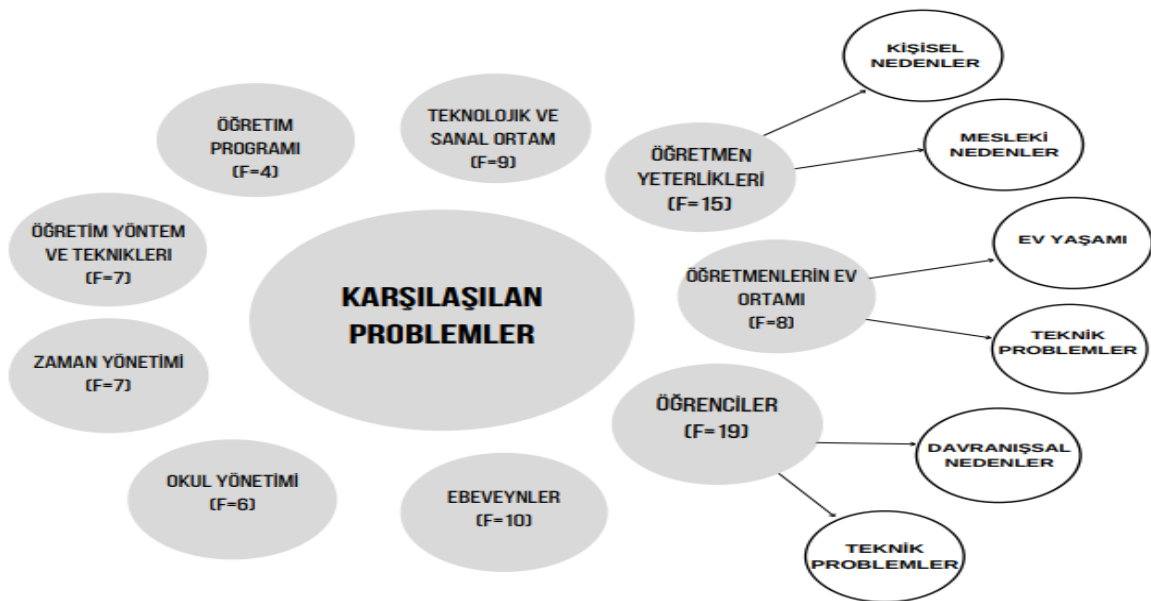
Nitel araştırmalarda, nicel yöntemde yer verilen ölçütlere farklı bir bakış açısı getirebilmek için nitel terimler kullanılmaktadır (Creswell, 2020). Bu bağlamda dış geçerlik aktarılabirlik, iç geçerlik inandırıcılık kavramıyla ifade edilirken; dış güvenirlik doğrulanabilirlik iç güvenirlik ise güvenilebilirlik olarak ele alınmıştır (Lincoln ve Guba; akt. Creswell, 2020). Bu noktadan hareketle çalışmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak amacıyla standartlar uygulanmıştır. Araştırmaya ait süreçler raporlama safhasında anlaşılır bir şekilde yazıya geçirilmiş, görüşmeler sonucunda elde edilen ham veriler araştırmacılar tarafından arşivlenerek çalışmanın doğrulanabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında doğrudan alıntılar yapılarak bulguların inandırıcılığı artırılmıştır. Aktarılabirliği ortaya koymak gayesiyle, araştırmının deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz basamakları detaylı bir şekilde ortaya konmuş, bulgular alanyazındaki araştırmalarla desteklenerek sunulmuştur. Araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılan kodlamalar karşılaştırılarak kodlayıcılar arası tutarlılık incelenmiştir. Uyum yüzdesini belirlemek için Kodlayıcılar Arası Güvenirlik Yüzdesi= $[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)]$ formülünden (Miles ve Huberman, 1994) yararlanılmış ve güvenirliğin .74 olduğu belirlenmiştir.

Bulgular

Verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular 9 ana tema altında toplanmıştır. Bu temalara ilişkin şematik gösterim Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Problemler

Şekil 1 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde

karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşlerinin 9 ana tema altında toplandığı görülmektedir. Sadece 3 ana tema ikişer alt temaya ayrılmıştır. En fazla kod biriken temalar öğrenciler ve öğretmen yeterliklerinden kaynaklanan problemlere ilişkin temalardır. Temalara ilişkin detaylı sonuçlar aşağıdaki başlıklarda sunulmuştur.

Öğretmenlerin Yeterliklerinden Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde yeterliklerinden kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmenlerin Yeterliklerinden Kaynaklı Yaşadıkları Problemler

Alt Temalar	Kodlar	Frekans
	<i>Herhangi bir problem yaşamadım</i>	8
<i>Mesleki Yeterlikler</i>	Ders içeriklerini zenginleştiremememe	7
	Teknolojik okuryazarlık eksikliği	5
	Ders içeriğini oyunlaştırmada zorlanma	1
	Sürece ilişkin hizmet içi eğitim eksikliği	1
	Sanal sınıf ortamını yadırgama	1
	Gözlem yapamama	1
	Süreci yönetememe	1
	Kazanımları tespit edememe	1
	<i>Toplam</i>	<i>18</i>
<i>Kişisel Yeterlikler</i>	Motivasyon kaybı yaşama	5
	Sabırlı olamama	2
	Kendini ifade edememe	2
	Beden dilini kullanamama	1
	İletişim problemleri	1
	Göz teması kuramama	1
	<i>Toplam</i>	<i>12</i>

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde yeterliklerinden kaynaklı yaşadıkları problemlerine ilişkin görüşlerinin “Mesleki Yeterlikler” ve “Kişisel Yeterlikler” olmak üzere iki alt temada toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakın kısmı ise yeterliklerinden kaynaklı herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin “Meslekî Yeterlikler” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde en fazla ders içeriklerini zenginleştiremememe ve teknolojik okuryazarlık eksikliği konularına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bunların yanı sıra ders içeriklerini oyunlaştırmada zorlanma, sürece ilişkin hizmet içi eğitim eksikliğinin hissedilmesi, sanal sınıf ortamını yadırgama, gözlem yapamama, süreci yönetememe ve kazanımları tespit edememe belirtilen diğer

mesleki nedenler olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Teknolojiyi yeterince ders ortamında kullanamıyorum ve hala Zoom programını anlayamadım.” (Ö3)

“Zamanla bazı sıkıntılar deneyimle aşıldı ancak hala dersleri farklı içeriklerle zenginleştirme konusunda sorunların yaşandığını ifade edebiliriz. Aslında öğretmenlerin birçoğu deneme yanılmayla bu süreci yürütmeye çalıştı.” (Ö5)

“...Salgının başladığı dönemle birlikte yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime evrilen eğitim sistemimiz bütün öğretmen camiasını stajyer öğretmen konumuna getirdi. Mesleki anlamda öğretmenlerin azımsanmayacak derecede çoğunluğu teknoloji okur yazarlığı konusunda sıkıntılar yaşadı...” (Ö5)

“Birden çok kaynakla dersi zenginleştiren bir branş öğretmeniyim, hiç sorun yaşamadım. Hatta tüm öğrenciler canlı derslere gelebilseydi, okulda yüz yüze eğitimden bile daha verimli olabileceği kanaatindeyim.” (Ö18)

Öğretmenlerin “Kişisel Yeterlikler” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde ifade ettikleri en belirgin problemin motivasyon kaybı olduğu görülmektedir. Ayrıca sabırlı olamama, kendini yeterince ifade edememe, beden dilini kullanamama, iletişim problemleri yaşama ve göz teması kuramama görülen diğer kişisel kaynaklı sorunlar olarak ifade edilmektedir. Öğretmenlerin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Öğrencilerimin hepsini bir arada göremediğimden dikkatim dağılıyor, bu durum sınıf yönetiminde sanki bir şey eksik kalmış gibi bir psikoloji meydana getiriyor.” (Ö6)

“Bağlantı sıkıntıları daha fazla sabır istiyor, bu da ben de olmadığı için zorlandım.” (Ö11)

“...Uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde kişisel yeterlilik konusunda yaşadığım en büyük problemlerden biri ekran karşısında kendimi öğrencilere tam olarak ifade edememek oldu. Branşım gereği ders esnasında geçen İngilizce kelimenin Türkçe anlamını doğrudan öğrencilere söylemeyip beden dilimi ya da çevremdeki eşyaları kullanarak onların tahmin etmesini sağladım. Uzaktan eğitimde bunu yapamadım...” (Ö22)

Öğretmenlerin Ev Ortamından Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin ev ortamından kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3*Öğretmenlerin Ev Ortamından Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Alt Temalar	Kodlar	Frekans
<i>Ev Yaşamından Kaynaklı Problemler</i>	<i>Herhangi bir problem yaşamadım</i>	2
	Aile bireyleriyle derslerin eş zamanlı başlaması	6
	Ders yapılan ortamda çocukların bulunması	5
	Ders için uygun ortam oluşturamama	4
	Dersi bölen durumların oluşması	3
	Sorumlulukların çakışması	3
	<i>Toplam</i>	<i>21</i>
<i>Teknik Problemler</i>	İnternet bağlantı problemleri	7
	Teknolojik imkân yetersizliği	4
	<i>Toplam</i>	<i>11</i>

Tablo 3'te öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde ev ortamından kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinin “Ev Yaşamından Kaynaklı Problemler” ve “Teknik Problemler” olmak üzere iki alt temada toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerin sadece ikisi süreç içerisinde ev ortamından kaynaklı herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmiştir.

“Ev Yaşamından Kaynaklı Problemler” alt teması incelendiğinde en büyük problemin aile bireyleriyle derslerin eş zamanlı başlaması olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra ders ortamında çocukların bulunması, ders için uygun ortam oluşturamama, dersi bölen durumların oluşması ve ev ile ilgili sorumlulukların çakışması katılımcılar tarafından ifade edilen diğer problemlerdir. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Evde çocuklarım var ve ders için izole edilmiş bir ortama maalesef sahip değiliz.”
(Ö4)

“...Dersteyken çocuklarımın oyun oynaması ya da bazı özel istekleri haliyle evden yapılan derslerde sınıf yönetimini de etkiliyor...” (Ö5)

“Bazen canlı ders yaparken farkında olmadan aile bireyleri rahatsızlık verebiliyor. Ders esnasında kargonun gelmesi, komşular tarafından kapı ziline çalınması ev ortamında dersi zorlaştırabiliyor.” (Ö7)

“Eşim de öğretmen ikimiz de branş öğretmeniyiz, aynı anda derslerimizin başlaması bizi sıkıntıya soktu. Çocuklarımız boşta kalınca motivasyon kaybı yaşadım.” (Ö9)

“Uzaktan eğitimde sınıf yönetimi konusunda ev ortamından kaynaklı en büyük problemim çocuklarım oldu. Evin içinde bir anne, ekran karşısında ise öğretmenim. Çocuklarım ansızın kapıyı açıp bir şey sorabiliyor. Derste olunca bu durum o an için sınıf hâkimiyetimi kaybetmeme neden oluyor...” (Ö22)

Öğretmenlerin “Teknik Problemler” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların en fazla ifade ettikleri problemin internet bağlantı sorunları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bilgisayar, tablet, telefon gibi teknolojik cihaz eksikliklerinin yanı sıra kamera, mikrofon gibi donanımsal eksikliklerin bulunması katılımcılar tarafından ifade edilen diğer problemler olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcıların konu ile ilgili ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“İnternet bağlantısından kaynaklı derslerin bölünmesi ve tekrar derse girmeye çalışmak beni teknik anlamda fazlasıyla yoruyor.” (Ö8)

“Canlı ders için kamera sistemini ayarlamak, yazı tahtasını öğrenciye göstermek, tripot yardımıyla kamerayı kâğıt üzerini tam görececek şekilde ayarlayabilmek gibi sorunlar yaşıyorum.” (Ö13)

“... İnternetimizi evdeki diğer bireylerle paylaşmak zorunda kalıyorum. Aynı anda derslerimiz olduğunda internette yavaşlama olup zaman zaman kopmalar oluyor. Ders anlatırken bağlantı koptuğunda kısa sürede geri bağlansam bile tekrar sınıf yönetimini oluşturmak zor oluyor. Sınıf yönetimi ile ev yönetimi aynı anda yürümüyor. Sınıfı yönetsem evi yönetemiyorum, evi yönetsem sınıfı yönetemiyorum.” (Ö22)

Öğretmenlerin Öğrenci Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin öğrenci kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4*Öğretmenlerin Öğrenci Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Alt Temalar	Kodlar	Frekans
	<i>Herhangi bir problem yaşamadım</i>	2
	Dönüt vermeme	6
	Görüntülerin kapalı olması	5
	Derse zamansız girip çıkma	4
	İlgisizlik	4
	Mikrofonların kapalı olması	3
	Ders dışı durumlarla ilgilenme	3
<i>Davranışsal Nedenler</i>	Motivasyon kaybı yaşama	3
	Düşük hazırbulunuşluk düzeyi	3
	Sürekli katılım sağlamama	3
	Ders için uygun ortamın olmaması	1
	Eş zamanlı konuşmalar	1
	Ders saatlerine uyum sağlayamama	1
	Kendini ifade edememe	1
	Bireysel farklılıkların belirginleşmesi	1
	<i>Toplam</i>	<i>39</i>
	Teknolojik imkân eksikliği	5
	İnternete erişim imkânının olmaması	3
<i>Teknik Nedenler</i>	İnternet bağlantı problemleri	2
	Teknoloji kullanımında bilgi yetersizliği	2
	<i>Toplam</i>	<i>12</i>

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine yönelik öğrenci kaynaklı yaşadıkları problemlerine ilişkin görüşlerinin “Davranışsal Nedenler” ve “Teknik Nedenler” olmak üzere iki alt temada toplandığı görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin olarak çoğunlukla davranışsal nedenleri işaret etmişlerdir. Sadece iki öğretmen öğrencilerden kaynaklı herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

“Davranışsal Nedenler” alt teması incelendiğinde öğrencilerin ders esnasında dönüt vermemesi katılımcıların en fazla ifade ettikleri problem olarak görülmektedir. Görüntülerin kapalı olması, derslere zamansız girip çıkma, ilgisizlik, mikrofonların kapalı olması, ders dışı durumlarla ilgilenme, motivasyon kaybı yaşama, hazırbulunuşluk düzeylerinin düşüklüğü ve derse katılımın süreklilik göstermemesi problem olarak belirtilen diğer konulardır. Bunların yanı sıra öğrencilerin ders için uygun ortama sahip olmamaları, ders esnasında eş zamanlı diyalog kurmaları, ders saatlerine dikkat etmemeleri, kendilerini ifade etmede zorlanmaları ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların belirgin olarak ortaya çıkması bazı öğretmenler tarafından ifade edilen diğer problemlerdir. Öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bazı alıntılar şu şekildedir:

“...Bence bu anlamda karşımıza çıkan en büyük problem faaliyetlerin uygulanması ve değerlendirilmesi açısından öğrencilerden yeterli düzeyde dönüt alamamamız. Bazen dönüt alamamak o kadar sıkıcı bir hal alıyor ki kendinizi bir sahnede monolog yapan bir tiyatro sanatçısı olarak görmeye başlıyorsunuz...” (Ö4)

“Derse katılımlarda ne yazık ki ders öncelik olmaktan çıkmış, öğrencinin bir lütfu haline dönüşmüştür.” (Ö9)

“Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin düşük olmasının sınıf yönetimini etkilediğini düşünüyorum.” (Ö10)

“...Bir öğretmen sınıf yönetimini sağlamaya çalışırken tüm öğrencilerine hitap etmek ister. Uzaktan eğitimde tüm öğrencilere aynı anda ulaşamıyorum. Soru sorduğumda bazı öğrenciler kamerasını kapatıyor, bazıları mikrofonunu kapatıyor. Bu durum da sınıf düzenini bozuyor.” (Ö22)

“Teknik Nedenler” alt teması incelendiğinde öğrencilerin teknolojik cihaz eksikliği yaşamaları öğretmenler tarafından ifade edilen en belirgin problem olarak görülmektedir. Ayrıca internet erişim imkânının bulunmaması, internet bağlantı problemleri yaşamaları ve teknoloji kullanımında yetersiz olmaları öğretmenler tarafından ifade edilen diğer sorunlar arasında yer almaktadır. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı ifadeler aşağıda sunulmuştur:

“Öğrencilerin çoğu zaman cihazlarından kaynaklı problemlerden ders akışında duraklamaların olması sorununu çok yaşıyorum.” (Ö5)

“Öğrencilerin internet erişimi sınırlı, derse girmek istemeyenler olabiliyor.” (Ö7)

Öğretmenlerin Ebeveyn Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde ebeveyn kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinin analizi sonucu elde bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5*Öğretmenlerin Ebeveyn Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	4
İlgi ve istek eksikliği	12
Dersin ahengini bozacak davranışlar	7
Uygun öğrenme ortamı oluşturamama	7
Teknik problemler için öğretmeni muhatap görme	4
Öğrenciyi kontrol etmeme	3
Derse müdahil olma	3
Ödev takibi yapmama	1
Teknoloji kullanımında yetersizlik	1
İletişim kuramama	1
<i>Toplam</i>	39

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerde ilgi ve istek eksikliği öğretmenler tarafından en çok ifade edilen problem olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca ebeveynlerin dersin ahengini bozacak davranışlar sergilemeleri, öğrencilere uygun öğrenme ortamı oluşturamamaları, teknik problemlerin çözümü için öğretmeni muhatap olarak görmeleri, öğrencileri kontrol etmemeleri, derse müdahil olmaları, ödev takibi yapmamaları, teknoloji kullanımında yetersiz olmaları ve iletişim kuramamaları öğretmenler tarafından ifade edilen ebeveyn kaynaklı yaşanan diğer sorunlardır. Öğretmenlerin görüşlerini örneklendirecek ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Öğrenci derse katılım sağlarken ebeveyn, televizyonda Müge Anlı’yı izliyor.” (Ö2)

“Ebeveynlerin bir kısmı ders anlatırken ya da soru çözümlerinde dayanamayıp arkadan cevabı söylüyorlar.” (Ö5)

“Velilerim, öğrencinin canlı derse katılabilmeleri için gerekli şartları oluşturmuyor. İnternet, bilgisayar, tablet veya akıllı telefon ihtiyacını karşılayamıyorlar. (Ö11)

“Ebeveynler, mikrofonun açık olduğunu unutup konuşuyor bir de televizyon izlemeye devam ediyorlar.” (Ö22)

Öğretmenlerin Okul Yönetimi Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin okul yönetimi kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6*Öğretmenlerin Okul Yönetimi Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	10
Ders programının hazırlanmasından kaynaklanan sorunlar	6
Yüksek performans beklentisi	4
Evrak işlerini önemsemeleri	2
Motivasyonu azaltıcı yaklaşımlar	2
Ders denetimi yapmaları	1
<i>Toplam</i>	15

Tablo 6’da görüleceği üzere öğretmenlerin yarıya yakını uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin okul yönetiminden kaynaklı herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Belirtilen diğer görüşler incelendiğinde haftalık ders programlarının hazırlanmasından kaynaklı yaşanan sorunların öğretmenler tarafından en çok ifade edilen problem olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler tarafından okul yönetimlerinin yüksek performans beklentisi içerisinde olmaları, evrak işlerini önemsemeleri, motivasyon azaltıcı davranışlar sergilemeleri ve ders denetimi yapmaları ifade edilen diğer problemler olarak görülmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini ortaya koyacak doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Okul yönetimi uzaktan eğitimle ilgili sorunların farkında olmasına rağmen bu sorunları görmezden gelerek öğretmenlerden yüksek performans beklemektedir.” (Ö10)

“Okul yönetimiyle ilgili hiç problem yaşamadım. Uzaktan eğitim sürecini gayet başarılı yönettiklerini düşünüyorum.” (Ö11)

“Okul yönetimi sekiz saat üst üste ders programı hazırlamıştı.” (Ö20)

Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde zaman yönetimi kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7*Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	6
Ders süresinin kısa olması	8
Bağlantı ve ortam kaynaklı problemlerin zaman alması	6
İçeriklerin ders süresine göre yoğun olması	2
Günlük ders sayısının fazlalığı	2
Ders zaman çizelgesinin farklılığı	1
Ders aralarının kısa olması	1
<i>Toplam</i>	20

Tablo 7 incelendiğinde ders süresinin kısa olması ve bağlantı/ortam kaynaklı problemlerin zaman alması konularının zaman yönetimi açısından öğretmenler tarafından en çok ifade edilen problemler olduğu görülmektedir. Bunun dışında içeriklerin ders süresine göre yoğun olması, günlük yapılan ders sayısının fazla olması, ders zaman çizelgesinin her gün farklılaşması ve ders aralarının kısa olması ifade edilen diğer problemlerdir. Ayrıca altı öğretmen zaman yönetimi kaynaklı herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların görüşlerini yansıtan bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“...Bir öğrencinin yedi dersi art arda uzaktan eğitim yolu ile alması öğrencide dikkat dağınıklığı, motivasyon eksikliği yaratıyor. Öğrenci adeta otobüsle uzun yolculuğa çıkan bir bireyin yaşadığı yorgunluğa maruz kalıyor...” (Ö4)

“Bağlantı kopmaları sonucunda derse yeniden katılan öğrenciler: “Öğretmenim, konuyu yeniden anlatır mısınız?” diye soru soruyorlar. Bunun sonucunda ders haliyle kaynıyor.” (Ö13)

“Öğrencilerin bağlanma sürelerinde yaşanan gecikmeler sınıfın tam anlamıyla hazır olmasını engellemekte ve fiili olarak işlenen ders süresini azaltmaktadır.” (Ö16)

Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanırken Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin öğretim yöntem ve tekniklerinden kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanırken Yaşadıkları Probleme İlişkin Problemler

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	2
Uygulamalı faaliyetleri gerçekleştirilememesi	7
Düz anlatım kullanmak zorunda kalmak	6
Akran etkileşiminin olmaması	2
Dönütlerin yetersizliği	2
Uygulanan yöntemi ölçmede zorluk	2
Grup etkinliklerini yapamama	1
<i>Toplam</i>	<i>20</i>

Tablo 8'de görüldüğü üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde sorun yaşadığını belirtirken sadece iki öğretmen herhangi bir problem yaşamadığını ifade etmiştir. Sorun yaşadığını ifade eden öğretmenler en çok uygulamalı faaliyetleri gerçekleştirilememesi ve düz anlatım tekniğini kullanmak zorunda kalma hususlarını vurgulamışlardır. Bunların dışında akran iletişiminin olmaması, dönütlerin yetersizliği, uygulanan yöntemi ölçmede zorluk çekme, grup etkinliklerini yapamama ifade edilen diğer sorunlardır. Öğretmenlerin görüşlerini ortaya koyacak doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Yüz yüze eğitimde ders kitabında yer alan metinlerden uygun olanları drama tekniğiyle öğrencilerim canlandırırken bunu eş zamanlı olarak uzaktan eğitimde yapamıyoruz.” (Ö4)

“Öğrenciyle yüz yüze olamamak sadece anlatım yöntemini kullanmamıza yol açıyor, bu da yetersiz kalıyor.” (Ö9)

“Uzaktan eğitimde sürekli dijital içeriklerden yararlanarak, sunum hazırlayarak ders anlattım fakat dönüt alamadığım için etkili olmadığını düşünüyorum.” (Ö21)

Öğretmenlerin Öğretim Programı Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin öğretim programından kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9*Öğretmenlerin Öğretim Programı Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	5
Öğretim programının uzaktan eğitime entegre edilememesi	11
İçeriğin yoğunluğu	7
Uygulama-Pratik yapılamaması	2
<i>Toplam</i>	<i>20</i>

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine yönelik öğretim programı kaynaklı yaşadıkları problemlere örnek olarak en fazla belirttikleri konunun öğretim programının uzaktan eğitime entegre edilmemesi olduğu görülmektedir. Yine öğretmenlerin yarıya yakını öğretim programı içeriğinin yoğun olduğunu ve ders sürelerinin yetmediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çok azı da öğretim programının uygulama odaklı olduğunu ama uzaktan eğitim sürecinde bunun uygulanamadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı öğretim programı kaynaklı herhangi bir problem yaşamadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bazı ifadeler şu şekildedir:

“Öğretim programı; uzaktan eğitim süreci için yoğun içerikli, müfredatın uzaktan eğitime entegre edilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö6)

“Öğretim programı daha çok uygulamaya dönük olduğundan uzaktan eğitime uygun olmadığını düşünüyorum.” (Ö11)

“Branşım adına sorun yaşamadım. Tam zamanında müfredatı verebiliyorum.” (Ö17)

“Öğretim programı yoğun olduğu için sınıf yönetimi konusunda öğrencilerin dikkatini sürekli toparlayıp hızlı ilerlemem gerekiyor. Bu da bazen çok mümkün olmuyor.” (Ö22)

Öğretmenlerin Teknoloji ve Sanal Ortam Kaynaklı Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde teknoloji ve sanal ortam kaynaklı yaşadıkları problemlere ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10*Öğretmenlerin Teknoloji ve Sanal Ortam Kaynaklı Yaşadıkları Problemler*

Kodlar	Frekans
<i>Herhangi bir problem yaşamadım.</i>	2
Bağlantı problemleri	12
Sistemsel sıkıntılar	4
Ses iletiminin zayıflığı	2
Derse izinsiz katılım	2
Toplu iletişime elverişsizlik	1
Soğuk ara yüz	1
Gölge katılımcılık	1
Uygunsuz video ve görsellere maruz kalma	1
<i>Toplam</i>	<i>24</i>

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin teknoloji ve sanal ortam kaynaklı olarak en fazla yaşadıkları sorunun bağlantı problemleri olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra sistemsel sıkıntılar, ses iletiminin zayıflığı, derse izinsiz katılım, toplum iletişime elverişsizlik, soğuk ara yüz, gölge katılımcılık ve uygunsuz video ve görsellere maruz kalma belirtilen diğer problemlerdir. Öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bazı alıntılar şu şekildedir:

“Çoğu zaman bağlantı kopuyor ve içerik üretmekte zorlanıyorum.” (Ö2)

“...Derslerimizde dikkatimi çeken diğer bir husus canlı ders esnasında öğrencilerin diğer platformları kullanarak gölge katılımcılık göstermesi bence sınıf yönetimi açısından ifade edebileceğimiz en önemli sıkıntılardan biridir...” (Ö5)

“İnternet bağlantısı zayıfladığında öğrenci dersten düşebiliyor veya öğrenci bunu bahane edebiliyor.” (Ö7)

“Uzaktan yapılan derslerde grup dışında olanlar da derse girebiliyor. Tespit edilemeyen bu kişiler derse sabote edip sınıfın ahengini bozabiliyor.” (Ö20)

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde birçok alanda problem yaşadıkları görülmektedir. Özellikle öğrenciler ve kendi yeterli alanlarından kaynaklanan problemler en fazla vurgulanan konular olarak ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra öğrenci ebeveynlerinden, öğretmenlerin ev ortamlarından, teknolojik ve sanal ortamdan, zaman yönetiminden, öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmamasından, okul yönetimlerinden ve öğretim programlarından kaynaklanan problemlerin öğretmenler tarafından belirtilen diğer önemli sorunlar olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimi eksenli karşılaşılmış oldukları problemlere ilişkin görüşlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri Kahramanmaraş ili merkez ilçelerinde bulunan kamuya ait ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan 22 öğretmenden elde edilmiştir. Pandemi nedeniyle görüşme formlarının önemli bir kısmı çevrimiçi uygulamalar aracılığıyla toplanmıştır. Ayrıca problem durumuna ilişkin gözlem yapılamamış ve belgeler incelenememiştir. Bu nedenlerle verilerin çeşitlendirilememiş olması araştırmanın önemli bir sınırlılığını ortaya çıkarmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde “Meslekî ve Kişisel Yeterlik” alanlarından kaynaklı bazı problemler yaşadıkları belirlenmiştir. “Meslekî Yeterlikler” alt temasında ders içeriklerini zenginleştirememesi ve teknoloji okuryazarlık eksikliği yaşama en fazla vurgulanan problemler olarak ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra ders içeriklerini oyunlaştırmada zorlanma, sürece ilişkin hizmet içi eğitim eksikliğinin hissedilmesi, sanal sınıf ortamını yadırgama, gözlem yapamama, süreci yönetememe ve kazanımları tespit edememe öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin karşılaşılmış oldukları problemlerin meslekî nedenleri olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin meslekî ve kişisel yeterliklerinin sınıf yönetiminde son derece önemli olduğunu ortaya koyarken öğretmenlerin özellikle teknolojik araç-gereç ve uygulamaları kullanabilme noktasında çağın gereklerine uygun yeterliklere sahip olmaları gerektiğini ve bu yeterliklerini kullanarak ders içeriklerini zenginleştirmelerinin önemli olduğunu göstermektedir (Gökçe-Bilgiç&Tüzün, 2015; Köse, 2020; Özdemir, 2020; Paliç&Keleş, 2011). Ancak yakın zamanlı araştırmalar öğretmenlerin çevrim içi eğitimi gerçekleştirmede güçlüklerle karşılaştıklarını (Avcı ve Akdeniz, 2021) özellikle teknoloji okuryazarlığı noktasında eksiklik yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Altıntaş-Yüksel, 2021; Arslan&Şumuer, 2020; Bakioğlu&Çevik, 2020; Baran&Sadık, 2021; Başaran vd., 2021; Gökçe&Tüzün, 2015). Bu sonuçlardan farklı olarak Can & Gündüz (2021b) araştırmalarında öğretmenlerin, sanal sınıf yönetiminin öğrencilerle ilişkiler, sınıf içi etkinlikler ve sınıf yönetimi boyutlarında kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşımlardır.

Sürece ilişkin hizmet içi eğitim eksikliği araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan bir diğeridir. Araştırmalarda öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığını desteklemek amacıyla doğru stratejilerin etkin kullanılması ve kendini yetiştirmesi gerektiği ifade edilmektedir (Can, 2020a; Gökçe-Bilgiç&Tüzün, 2015; Paliç&Keleş, 2011). Teknoloji okuryazarlığın artırılması ve çevrimiçi araçların etkin kullanılmasının sağlanması, öğretmenlere mesleki anlamda katkı sunarken uzaktan eğitim sürecini daha verimli hale getirebilecektir. Bu çerçevede öğretmenlere akademik destek sağlayacak, teknolojiyle oryantasyonlarını güçlendirecek Web 2.0 eğitimlerinin yaygınlaştırılması önemli katkılar sunabilecektir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde derslerde motivasyon kaybı yaşamaları “Kişisel

Yeterlik” kapsamında en çok ifade edilen problem olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca sabırlı olamama, kendini yeterince ifade edememe, beden dilini kullanamama, iletişim problemleri yaşama ve göz teması kuramama problem olarak gördükleri diğer kişisel nedenlerdir. Eğitimin girdisinin ve çıktısının insan olması, bu sürecin uzun bir zaman alması öğretmenlerin kişisel yeterliklerinin desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar öğretmenlerin derslerine ve öğrencilerine motive olmasının, karşılaştığı engeller karşısında sabırlı olmasının, empati kurarak dinleyicileri sıkmadan dersini icra etmesinin istendik davranışların oluşmasını ve sınıf yönetimini olumlu yönde desteklediğini göstermektedir (Karaduman vd., 2021; Köse, 2020; Paliç&Keleş, 2011). Araştırmadan elde edilen tüm bulgular öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecindeki derslerde yaşadıkları motivasyon kaybının meslekî, kişisel, öğrenci, ebeveyn ve teknik problemler gibi farklı nedenlerden kaynaklandığına işaret etmektedir. Bu nedenle motivasyon kaybının en aza indirilmesi, sürece ilişkin tüm faktörlerin iyileştirilmesiyle doğru orantılı olacaktır. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinin alışılmışın dışında olması, öğretmenlerde sabır ve anlayış gibi özellikleri daha fazla ön plana çıkarmaktadır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre “Ev Ortamından Kaynaklı Problemler” temasında aile bireyleriyle derslerin eş zamanlı başlaması, ders ortamında çocukların bulunması ve ders için uygun ortam oluşturamama ev yaşamından kaynaklı önemli sorunlar olarak görülmektedir. Bunların dışında dersi bölen durumların oluşması ve ev ile ilgili sorumlulukların çakışması ev yaşamından kaynaklı belirtilen diğer problemlerdir. Öğretmenlerin ev ortamlarından kaynaklı yaşadıkları teknik problemlerin de sınıf yönetimi sürecini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle internet bağlantısında yaşanan sorunlar öğretmenler tarafından en fazla ifade edilen teknik problem olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bilgisayar, tablet, telefon gibi cihaz eksiklikleri ve kamera, mikrofon gibi donanımsal eksikliklerin bulunması ifade edilen diğer teknik problemler olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonucuna benzer olarak Demir ve Özdaş (2020), evde uygun ortam oluşturulamaması ve yeterli teknolojik cihazın bulunmamasını uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkileyen unsurlar olarak belirtmektedirler. Uzaktan eğitim sürecinde derslerin ev ortamında icra edilmesinin geleneksel sınıf ortamlarından farklı olarak birtakım sorunları beraberinde getirdiği ve öğretmenler açısından sınıf yönetimini de zorlaştırdığı belirtilebilir. Bu bakımdan okul yönetimince haftalık ders programları planlanırken eğitimci eşlerin durumları göz önünde tutulabilir. Öğretmenlere, derslerinde kullanmak üzere standartları belirlenmiş teknolojik araç gereç desteği sağlanabilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimi kapsamında en fazla yaşadıkları problemlerin öğrencilerle ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili gözlemledikleri problemler “Davranışsal” ve “Teknik Nedenler” temaları altında toplanmıştır. Öğrencilerin ders esnasında dönüt vermemeleri, görüntü ve mikrofonlarının kapalı olması, derslere zamansız girip çıkmaları, ilgisiz olmaları, ders dışı durumlarla ilgilenmeleri, motivasyon kaybı yaşamaları, hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması ve derslere sürekli katılım sağlamamaları öğretmenler tarafından

ifade edilen önemli problemler olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yeterli teknolojik imkânlarla sahip olmamaları ise teknik problem olarak vurgulanan en belirgin husustur. Ayrıca bazı öğrencilerin internet erişim imkânlarının olmaması veya kısıtlı olması, internet bağlantı problemleri yaşamaları ve teknoloji kullanımında yetersiz olmaları sınıf yönetimi sürecinde öğrenci kaynaklı ortaya çıkan diğer teknik nedenler olarak saptanmıştır. Bu araştırmanın sonucuna benzer olarak öğrencilerin teknolojik olanaklara sahip olmamaları ve teknolojik okuryazarlık becerilerinin zayıflığı alan yazında vurgulanan konulardır (Can, 2020b; Karaduman vd., 2021; Kırmacı&Acar, 2018). Arslan ve Şumuer (2020) araştırmalarında derse katılımın düşüklüğü, internet bağlantısında yaşanan kopmalar, geri bildirim alamama, kamera görüntülerine ilişkin problemlerin olması ve istenmeyen davranışların yaşanmasını uzaktan eğitimde ortaya çıkan öğrenci kaynaklı sorunlar olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yusuf ve Ahmad (2020) araştırmalarında çevrimiçi ortamlarda öğrenci eksenli katılım yetersizliği, odaklanma ve bağlantı problemleri, teknolojik olanak kısıtlarına dikkat çekmişlerdir. Öğrencilerin eğitim öğretime ev ortamında devam etmelerinin ortamdan kaynaklı dikkat dağınıklığına ve buna bağlı olarak ders dışı durumları ortaya çıkardığı görülmektedir (Altıntaş-Yüksel, 2021; Çakın&Külekçi-Akyavuz, 2020). Yapılan araştırmalar ve bu araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde öğrenci faktörünün uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminin en belirleyici unsurlarından biri olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ders esnasında dönüt vermediği, derse zamansız girip çıktıkları, ders dışı durumlarla ilgilendikleri sonuçları irdelendiğinde öğretmenler tarafından öğrenci velileriyle çift yönlü bir iletişim kurularak sıkı bir işbirliği yapılması gerektiği ifade edilebilir. Teknik aksaklıklar nedeniyle derslere katılamayan veya sınırlı düzeyde katılım gösteren öğrencilere yönelik alternatif araçlar kullanılabilir.

Araştırma sonucuna göre öğretmenler uzaktan eğitim sürecindeki sınıf yönetiminde ebeveynlerden kaynaklı farklı problemler yaşamaktadırlar. Ebeveynlerin öğrencileriyle yeterli düzeyde ilgilenmemeleri ve isteksiz olmaları, dersin ahengini bozacak davranışlar sergilemeleri, öğrenciye uygun öğrenme ortamı oluşturamamaları, teknik problemlerle ilgili öğretmeni muhatap olarak görmeleri ve bu nedenle dersi bölmeleri, öğrencileri kontrol etmemeleri ve derse müdahil olmaları öğretmenlerin ifade ettikleri ebeveyn kaynaklı problemler olarak ortaya çıkmıştır. Ebeveynler, eğitimde çocuğun motive olması ve öğrenmeyi arzulaması konusunda önemli roller üstlenmektedir. Ailenin gelir ve eğitim düzeyinin özellikle uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetiminde etkili olduğu ifade edilebilir. Alan yazın incelendiğinde bu araştırmanın sonucuna paralel olarak uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin ailelerin ilgisiz ve isteksiz olmalarının süreci olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Baran&Sadık, 2021; Başaran vd., 2020; Çakın&Külekçi-Akyavuz, 2020; Fidan, 2020; Karaduman vd., 2021; Kızıltaş&Çetinkaya-Özdemir, 2021). Argon ve Kıyıcı'nın (2012) araştırmasına katılan öğretmenler, ailenin eğitime katılmasını süreci olumlu etkilediğini, başarıyı artırdığını, öğrenci motivasyonunu sağladığını ve disiplin sorunlarını azalttığını sonucuna ulaşmışlardır. Sarı ve Nayır (2020) araştırmalarında velilerin eğitime katılmalarının, yeni eğitim anlayışının nasıl işlediği konusunda tecrübe kazanmalarının, uzaktan eğitim sürecine katkı sunacağına işaret

etmektedirler. Ayrıca Yılmaz vd., (2020) araştırmalarında salgın döneminde aile içi fizikî beraberliğin olumsuz etkilenemediği, çalışma ortamının dikkat dağıtıcı unsurlardan arınarak ortamın öğrenciye göre düzenlenmesi gerektiği ve teknolojik kısıtların eğitim hizmetlerindeki performansı düşürdüğü sonucuna ulaşmışlardır. Kuşkusuz uzaktan eğitim süreci, ebeveyn faktörünün eğitimin önemli bir unsuru ve kilit taşı olduğunu tekrar göstermiştir. Bu kapsamda okul rehberlik servislerince ebeveynlere yönelik uzaktan eğitim sürecinin verimini arttırıcı rehberlik çalışmaları düzenlenebilir. Okul rehberlik servisleri öncülüğünde sınıf öğretmenleri ve şube rehber öğretmenlerinin destekleriyle uzaktan eğitim sürecindeki dersler için farkındalık çalışmaları fayda sağlayabilir. Rehberlik servisleri tarafından hazırlanacak çevrim içi derslerde kullanılacak olan ev ortamını düzenleyici kontrol çizelgeleri ebeveynlere ışık tutabilir.

Araştırma sonucuna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin okul yönetimlerinden kaynaklı herhangi bir problem yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Problem yaşayanların ise haftalık ders programlarının hazırlanmasından kaynaklı durumlar, okul yönetimlerinin yüksek performans beklentisi içerisinde olmaları, evrak işlerinin önemsenmesi ve yöneticilerin ders denetimi yapmaları gibi problemleri ifade ettikleri görülmüştür. Salgın dönemiyle birlikte okul yöneticilerinin farklı durumlarla karşılaştığı ve bu çerçevede okul yöneticilerine önemli rollerin düştüğü ifade edilebilir. Özdoğru'nun (2021) araştırma sonucunda da bu araştırma sonucuna benzer olarak öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde haftalık ders programlarının hazırlanmasından kaynaklı problem yaşadıkları belirtilmektedir. Elde edilen bulgulara göre genel olarak okul yönetimlerinin uzaktan eğitim sürecini doğru planladıkları ya da sınıf yönetimini olumsuz anlamda etkileyebilecek durumlara çok fazla sebebiyet vermedikleri ifade edilebilir. Uzaktan eğitim sürecinde ders süreleri kısaltılsa da günlük ders sayılarının değişmemesinin ve ders saatlerinin okul kademelerine göre çaprazlama planlanmasının programların hazırlanması noktasında yöneticilere zorluk çıkardığı düşünülebilir.

Araştırma sonucunda öğretmenler tarafından; ders süresinin kısa olması ve bağlantı/ortam kaynaklı problemlerin zaman alması konuları zaman yönetimi kaynaklı yaşanan en önemli problemler olarak görülmektedir. Bunların yanı sıra içeriklerin ders süresine göre yoğun olması, günlük yapılan ders sayısının fazla olması, ders zaman çizelgesinin her gün farklılaşması ve ders aralarının kısa olması öğretmenlerin zaman yönetiminden kaynaklı yaşadıkları diğer problemler olarak ortaya çıkmıştır. Sınıf yönetiminde önemli bir unsur olan zaman, sınırlı bir sürede kazanımların davranışa dönüştürülebilmesi için iyi yönetilmesi gereken değerli bir kaynaktır (Köse, 2020). Araştırmaya katılan öğretmenler, bağlantı ve ortam kaynaklı nedenler yüzünden ders süresinin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Alan yazın incelendiğinde, zaman yönetimi kaynaklı sorunların bu araştırmanın sonucuyla örtüştüğü görülmektedir (Arslan&Şumuer, 2020; Dinçer&Yeşilpınar-Uyar, 2015). Araştırma sonucuna göre öğretmenler, günlük ders sayılarının uzaktan eğitime göre fazla olduğunu ve ders aralarının kısa olduğunu düşünmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin günlük 6-8 saat arasında canlı ders

yapmalarının ve araların 10 dakika ile sınırlı tutulmasının öğretmen ve öğrencilerin ekrana fazla maruz kalarak dikkatlerinin dağılmasına yol açtığı ifade edilebilir. Bu durumun sınıf yönetimi açısından da istenmeyen bir durumu meydana getirdiği belirtilebilir. Bu bağlamda günlük yapılan ders saatlerinin ve ders bitiminde verilen araların en verimli olacak şekilde mevzuatla düzenlenmesi faydalı olabilecektir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre uygulamalı faaliyetleri gerçekleştirilememesi ve düz anlatım tekniğini kullanmak zorunda kalma öğretmenler tarafından öğretim yöntem ve tekniklerini kullanırken ortaya çıkan en önemli problemler olarak görülmektedir. Ayrıca akran etkileşiminin olmaması, dönütlerin yetersizliği, uygulanan yöntemi ölçmede yetersizlik ve grup etkinliği yapamama öğretmenlerin bu temaya ilişkin belirttikleri diğer problemler olarak ortaya çıkmıştır. Diğer temalarda ifade edilen araştırma bulguları da dikkate alındığında, mesleki yetersizlikler, teknik aksaklıklar, donanım yetersizliği, altyapı sıkıntıları ve ders süresinin yetersiz olması gibi nedenlerin yöntem çeşitliliğini kısıtladığı ve buna bağlı olarak düz anlatımın tercih edildiği ifade edilebilir. Yapılan farklı araştırmalar da bu araştırma sonucuna benzer olarak uzaktan eğitim sürecindeki derslerde öğretmenlerin çoğunlukla düz anlatım veya soru cevap tekniklerini kullandıklarını göstermektedir (Akkuş&Acar, 2017; Arslan&Şumuer, 2020; Bakioğlu&Çevik, 2020; Baran&Sadık, 2021; Polat, 2016). Duman (2020) araştırmasında yükseköğretimde yapılan derslerde de öğretim görevlilerinin düz anlatım ve soru cevap yöntemi kullandıklarını belirtmektedir. Ayrıca öğrencilerin yeterli materyallere sahip olmamalarının uygulama yapılacak faaliyetleri sınırlandırdığı alan yazında ifade edilmektedir (Çakın&Külekcı-Akyavuz, 2020; Dinçer&Yeşilpınar-Uyar, 2015). Bu çerçevede uzaktan eğitim sürecinde etkileşimi güçlendirmek ve sınıf yönetimini daha etkili hale getirmek amacıyla farklı yöntemlerden yararlanılabilir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar da uzaktan eğitim sürecinde materyal kullanım sınırlılığının öğrenme üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkardığı ve öğrenmenin üst düzeye çıkarılabilmesi gayesiyle değişik yöntemlerin sisteme dâhil edilmesinin öğrenci başarısına katkı sağlayacağı vurgulamaktadır (Başaran vd., 2020; Can, 2020b). Tek taraflı ve etkileşimden uzak bir dersin monotonluğu artıracığı ve eğitimin amaçlarının istendik yönde harekete geçirmeyeceği aşikârdır. Bu doğrultuda öğretmenler tarafından derslerin içeriğe uygun oyunlarla, etkileşimli sunumlarla ve Web 2.0 araçları kullanılarak yürütülmesi çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğretim programlarının uzaktan eğitime entegre edilmemesi ve program içeriğinin yoğunluğu öğretmenler tarafından öğretim programı kaynaklı ifade edilen en önemli problemler olarak görülmektedir. Ders süresinin 40 dakikadan 30 dakikaya çekilmesinin ve bağlantı problemlerinin, içeriğinin verilmesi noktasında sorunlara yol açtığı ifade edilebilir. Ancak bu araştırmanın bulgularından farklı olarak Altıntaş-Yüksel (2021) araştırmasında uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin müfredat ve öğretmen rolü bağlamında örtüşüğünü, Karaduman vd., (2021) araştırmalarında ise konuların tekrarı için yeterli zamanın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim kademeleri, derse katılan öğrenci sayısı ve yeterli teknolojik altyapıya

sahip olma gibi özelliklerin öğretim programının yetiştirilmesi noktasında belirleyici unsurlar olduğu düşünülebilir. Yeterli kanıt olmasa da özellikle ilkokulların küçük yaş sınıflarında, derse katılımın fazla olduğu sınıflarda ve yeterli teknolojik altyapıya sahip olmayan bölgelerdeki okullarda müfredatın tam olarak yetiştirilmesinin zor olacağı söylenebilir. Bu araştırmaya dâhil edilen öğretmenler öğretim programlarının uzaktan eğitim sürecine adapte edilmediği görüşündedirler. Bu bakımdan öğrencilerin gelişimsel özellikleri, sınıf mevcutları, teknik altyapı ve çevrim içi ortamların kendine ait formatı göz önüne alınarak öğretim programlarının hazırlanmasında bölgesel ve okul bazlı esneklikler sağlanabilmesine yönelik alternatifler geliştirilebilir.

Araştırma sonucunda yaşanan internet bağlantı problemleri, sınıf yönetimini teknoloji ve sanal ortam kaynaklı olarak etkileyen en belirgin sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bunun dışında sistemsel sıkıntılar, ses iletiminin zayıflığı, derse izinsiz katılım, toplu iletişime elverişsizlik, soğuk ara yüz, gölge katılımcılık ve uygunsuz video ve görsellere muhatap olma gibi konular öğretmenlerin yaşadıkları diğer problem olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda olduğu gibi bağlantı problemlerinin sınıf yönetimini etkileyen önemli bir öge olduğu diğer araştırmalarda da desteklenmektedir (Akkuş&Acar, 2017; Fidan 2020; Yılmaz vd., 2020). Bu doğrultuda cihaz, donanım, yazılım gibi teknik sıkıntıların (Akkuş&Acar, 2017;Başaran vd., 2021; Dinçer&Yeşilpınar-Uyar, 2015; Gökçe-Bilgiç&Tüzün, 2015; Karaduman vd., 2021; Kızıldaş&Çetinkaya-Özdemir, 2021 ; Özdoğan&Berkant, 2020; Sarı&Nayır, 2020), kullanıcı dostu olmayan ara yüzün (Dinçer&Yeşilpınar-Uyar, 2015), internete erişim sorunlarının (Akkuş&Acar, 2017; Altıntaş-Yüksel, 2021; Arslan&Şumuer, 2020; Bakioğlu&Çevik, 2020; Başaran vd., 2021; Çakın&Küleki-Akyavuz, 2020; Demir&Özdaş, 2020; Kızıldaş& Çetinkaya-Özdemir, 2021; Özdoğan&Berkant, 2020; Yılmaz vd., 2020), ses iletim zayıflığının (Akkuş&Acar, 2017) ve etkileşim eksikliğinin (Altıntaş-Yüksel, 2021; Arslan&Şumuer, 2020; Baran&Sadık, 2021; Başaran vd., 2020; Çakın&Küleki-Akyavuz, 2020; Karaduman vd., 2021) uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimini etkileyen önemli değişkenler olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Yapılan araştırma ve diğer araştırma sonuçları birlikte ele alındığında sanal ortam kaynaklı problemlerin uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimini etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Sanal ortam, mekân ve zaman konusunda sağlamış olduğu esneklikle avantaj yaratırken teknik bir altyapıya gereksinim duyması yönüyle dezavantaj oluşturduğu görülmektedir. Bu durum yüz yüze eğitimdeki sınıf ortamlarından farklı bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, ebeveynlerin ve öğrencilerin sanal ortamlarda muhatap olabilecekleri sorunlara ait senaryolarla ilgili, alanında uzman kişilerce bilgilendirmeleri verimli bir sürecin ve nitelikli bir öğrenme ortamının gerçekleşmesine önemli katkılar sağlayabilir. Ayrıca üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına ve sistem içerisinde görev yapan öğretmenlere yönelik “Uzaktan Eğitimde Sınıf Yönetimi” konulu eğitim planlamalarının yapılması sorunların azaltılması konusunda fayda sağlayabilir.

Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin uzaktan eğitim

sürecinde sınıf yönetimini sağlamasına kaynaklık eden birçok etkenin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu etkenlerin varlığı son iki yılda yoğun olarak tecrübe edilen uzaktan eğitim faaliyetlerinin ve kaliteli bir sınıf yönetiminin gerçekleştirilmesi için önem taşımaktadır. Bu nedenlerin görmezden gelinmesi eğitimde varolan fırsat eşitsizliğinin daha da derinleşmesine, öğrenme kayıplarının artmasına hatta okul terkine yol açabilecektir. Bu çerçevede uzaktan eğitim sürecinde sınıf yönetimine ilişkin ortaya çıkabilecek sorunların yönetilmesinin ve iyileştirilmesinin eğitim sistemimize katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bulguları ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin ortak görüşlerini içermektedir. Öğretim kademesi özelinde çalışmaların yapılması o kademeye ilişkin problemlerin tam olarak belirlenmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca sürecin okul yöneticileri, öğrenciler ve ebeveynler tarafından da değerlendirilmesi farklı bakış açıları sunabilecektir.

Kaynakça

- Akman, Y. (2021). Dijital okuryazarlık, çevrim içi öğrenme ve akademik isteklilik arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TEBD, 19(2)*, 1012-1036. <https://doi.org/10.37217/tebd.982846>
- Akkuş, İ., & Acar, S., (2017). Eş zamanlı öğrenme ortamlarında karşılaşılan teknik sorunların öğretici ve öğrenen üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(3)*, 363-376.
- Altıntaş-Yüksel, E., (2021) Sınıf öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 57*, 291–303.
- Argon, T., & Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*, 80-95.
- Arslan, H. (2019). Sınıf yönetiminin temel kavramları. R. Sarpkaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 1-26) içinde. Anı Yayıncılık.
- Arslan, Y., & Şumuer, E., (2020). Covid-19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi, 49(1)*, 201-230.
- Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi, 3(4)*, 117-154.
- Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies, 15(4)*, 109-129. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502>

- Baran, A., & Sadık, O. (2021). Covid-19 sürecinde sınıf öğretmenlerinin acil uzaktan öğretim tecrübelerinin ve görüşlerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 813-854. <https://doi.org/10.19171/uefad.882291>
- Başar, H. (2016). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C., & Vural, Ö. F. (2021) Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknoloji kullanım durumlarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4619-4645.
- Bayrakçı, M. (2019). Sınıfta zaman yönetimi. R. Sarpkaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 151-178) içinde. Anı Yayıncılık.
- Bilgiç, H. G., Duman, D., & Seferoğlu, S.S. (2011, 2-4 Şubat). *Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri*. Akademik Bilişim Konferansı, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Bilgiç, H. G., & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2021). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, E. (2020a). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler, uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 251-295.
- Can, E., (2020b). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Can, E., & Gündüz, Y. (2021a). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliği ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 574-591.
- Can, E., & Gündüz, Y. (2021b). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (3), 49-68.
- Cemaloğlu, N., (2020). Çevrimiçi derslerde sınıf yönetimi. <https://www.kamudanhaber.net/cevrin-ici-derslerde-sinif-yonetimi-makale,4055.html>

- Creswell, J. W., (2020). *Nitel araştırma yöntemleri*. Siyasal Kitapevi.
- Çelik, V. (2005). *Sınıf yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Dağ, İ., & Göktürk, T., (2014). Sınıf yönetiminde liderlik ve liderliğin sınıf yönetimine katkıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 171-184.
- Demir, F., & Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Demirtaş, H. (2005). Sınıf yönetiminin temelleri. H. Kıran (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi* (s.1-34) içinde. Anı Yayıncılık.
- Dinçer, S., & Yeşilpınar-Uyar, M., (2016). E-Öğrenme sistemlerinin kullanımı sürecinde karşılaşılan sınıf yönetimi ile ilişkili sorunlar ve çözüm önerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(4), 453-470.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.
- Erden, M. (1998), *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2001). *Sınıf yönetimi/ders, konferans, panel ve seminer etkinliklerinde başarının yolları*. Sistem Yayıncılık.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Gümüş, S. (2007). *Çevrimiçi işbirliği ekiplerinde öğrenenlerin sorun çözerek öğrenmeyle ilgili tutum ve görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Karaduman, G. B., Ertaş, Z. A., & Baytar, S. D. (2021). Uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilen matematik derslerine ilişkin öğretmen deneyimlerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 1-17.
- Kayıkcı, K., (2019). Sınıf içi öğretim etkinliklerinin yönetimi. R. Sarpkaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 213-252) içinde. Anı Yayıncılık.
- Kırmacı, Ö., & Acar, S., (2018). Kampüs öğrencilerinin eşzamanlı uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 276-291.
- Kızıltaş, Y., & Özdemir, E. Ç. (2021). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 1896-1914.

- Köse, A., (2020). Öğrenme ortamında disiplin. M. Tekerek ve M. Sağır (Ed.), *Yükseköğretimde eğitimcilerin eğitimi* (s.167-200) içinde. Pegem Akademi.
- Külekcı-Akyavuz, E., & Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2th Ed). Sage Publications.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973, 24 Haziran). *Resmî Gazete* (Sayı:14574). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf>
- Özdemir, G. (2020). Öğretmen ve yönetici bakış açısıyla öğretmenlerin sınıf yönetim becerisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 336-349.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Özdoğan, M. (2021). Covid-19 salgınında okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma stratejileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-14.
- Paliç, G., & Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 199-220.
- Polat, H. (2016). *Çevrimiçi öğrenme ortamlarında sınıf yönetiminin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Sarı, T., & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Selçuk, Z., (2020). <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-uzaktan-egitimde-gunde-yaklasik-3-milyon-canli-ders-yapiliyor/2072355>
- Selçuk, Z., (2021). <https://www.cnnturk.com/turkiye/milli-egitim-bakani-ziya-selcuk-uzaktan-egitim-kalici-olacak>
- Turan, S., (2015). Sınıf yönetiminin temelleri. M. Şişman, S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s.1-19) içinde. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2019). Sınıfın fiziksel düzenini oluşturma. R. Sarpkaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 59-80) içinde. Anı Yayıncılık.

-
- Yılmaz, E., Mutlu, H., & Doğanay, G., (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Palet Yayıncılık.
- Yılmaz, N., (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*,10, 1-38.
- Yusuf, B. N. M., & Ahmad, J. (2020) Are we prepared enough? A case study of challenges in online learning in a private higher learning institution during the covid-19 outbreaks. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 7(5) 205-212.
- Yücel, C., Şengil Akar, Ş., Binici, U., Karataş, E., & Demirhan, G. (2019). Sınıf yönetimini etkileyen etmenler. R. Sarpkaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 213-252) içinde. Anı Yayıncılık.